

OPĆINA MOSTAR
OPĆINSKI ŠTAB CIVILNE ZAŠTITE

POVJERLJIVO

IZVJEŠTAJ

o realiziranju zadatka u oblasti civilne zaštite na području grada Mostara za 60 dana rata

Mostar, lipnja 1992.godine

I Z V J E Š T A J

o realiziranju zadataka u oblasti civilne zaštite na području grada Mostara za 60 dana rata

I - U V O D

Ratna dejstva agresora u pogledu razorne moći, ispoljila su visok stepen posljedica na ljude i materijalna dobra, razaranjem vitalnih i stambeno-poslovnih objekata, te većeg broja ranjenih i poginulih građana.

Ovakva situacija zahtjevala je blagovremeno i efikasno djelovanje sistema civilne zaštite sa cilejm da se obezbjedi sveobuhvatnost i kvalitet organizacije i u skladu sa zahtjevom vremena i prostora utvrdi najadekvatniji način taktike i dinamike djelovanja civilne zaštite u različitim uslovima i sinhronizuje sve mjere, radnje i postupci na saniranju nastalih posljedica.

II - RAD POJEDINIH SEGMENTA SISTEMA CIVILNE ZAŠTITE

1. Rad Općinskog štaba civilne zaštite

Općinski štab civilne zaštite kao operativno-stručni organ bavio se svim pitanjima rukovodjenja, koordinacije, instruktaze i drugog cjelokupnog sistema civilne zaštite na području grada.

Štab je svakodnevno radio u sjednicama, gdje su se donosile odgovarajuće Odluke, naredbe i podnosili izvještaji o realizaciji donijetih odluka, koje su u prvo vrijeme, odnosno za početni period rata imale za cilj da se sistem civilne zaštite stavi u funkciju zaštite stanovništva, materijalno-tehničkih sredstava, objekata i sl.

U tom smislu su preduzimane sve radnje i postupci da se štabovi i jedinice civilne zaštite, dovedu u punu gotovost, kako u organizacijskom, kadrovskom, tako i u materijalno-

tehničkom pogledu, iako su mogućnosti bile vrlo ograničene. Svakodnevnim intervencijama Općinski štab civilne zaštite je uspio da sve segmente civilne zaštite uveže, kako bi ova funkcionisala efikasno, sinhronizirano i na vrijeme.

Da bi ostvario ove ciljeve formirane su radne grupe, na čelu kojih su bili članovi Općinskog štaba civilne zaštite, koje su sa stručnog i organizacijskog aspekta usmjeravale rad pojedinih segmenata civilne zaštite.

Budući da je civilna vlast u početnom periodu rata funkcionisala neorganizirano, to je Općinski štab civilne zaštite, u cilju zaštite kadrova i materijalno-tehničkih sredstava, preuzeo na sebe određene ingerencije, pa je formirao jedinice posebne namjene koje su u svom sastavu okupljale određene profile stručnih kadrova, naročito zanatlija, koje su imale za cilj pružanje odgovarajućih usluga svim strukturama u gradu, što se pokazalo vrlo funkcionalnim i racionalnim.

Općinski štab je u ukupnom svom radu ostvarivao ili pokušavao da ostvari potpuniju koordinaciju, najprije sa Kriznim štabom općine Mostar, a poslije sa HVO i drugim strukturama u gradu, pri čemu je uvijek stavljao u prioritet kako koordinaciju rada, tako i realizaciju potreba vojne komponente.

Općinski štab je u dosadašnjem radu pokretao niz inicijativa i predlagao odgovarajuće mjere kod drugih struktura, kako bi se posljedice ratnih dejstava svele na najmanju moguću mjeru i kako bi se život u gradu učinio što snošljivijim u uslovima teških razaranja.

Općinski štab civilne zaštite je na vrijeme reagovao i blagovremeno donosio sve naredbe iz domena sprovođenja mjera zaštite stanovništva kao što su: zamračivanje, postupak građana za slučaj pojedinih opasnosti, naročito granatiranja, upotreba sklonišnih prostora, zaštita od eventualne primjene bojnih otrova, evakuacija, zbrinjavanje, razmještaj, zdravstvena zaštita, ishrana izbjeglica, higijensko-epidemiološke mjere, asanacija terena i objekata, mjere za spriječavanje zaraznih bolesti, pronalazaženju, obilježavanju i dezaktiviranju neeksplozivnih sredstava i drugo.

Puna saradnja je ostvarena sa zdravstvenim organima u cilju zdravstvene obrade i zaštite stanovništva.

No i pored ovih uspjeha, mora se konstatirati da se u ukupnom radu, naročito u početnom periodu rata, očitovale određene nesnalaženje, nepotpuna koordinacija, slaba opremljenost (što je i sada prisutno), slaba povezanost i nepotpuna subordinacija itd. Međutim, svi navedeni problemi su vremenom i u hodu otklonjeni, što je rezultiralo potpunijom funkcionalnošću cjelokupnog sistema civilne zaštite.

2. Združeni odred civilne zaštite

Združeni odred civilne zaštite mobiliziran je desetak dana nakon izbijanja rata u Mostaru. Početni problemi oko mobilizacije vezani su za mali odziv pripadnika planiranih formacija Združenog odreda. Kako su rasle potrebe za angažovanjem pripadnika, a isti se nisu odazivali, Općinski štab civilne zaštite je, putem Radio-Mostara, pozvao građane određenih zanimanja da se prijave u Civilnu zaštitu i popune jedinice Odreda. Građani Mostara su pozitivno reagovali na pozive Odreda, pa je Komanda izvršila popunjavanje najnužnijih jedinica iz Plana Civilne zaštite.

Vrijeme je, međutim, pokazalo da Združeni odred treba da mijenja i prilagodjava svoje planove novonastaloj situaciji. Naime, veliki broj privrednih organizacija od vitalnog interesa za život grada se ugasio. Prestrojavanjem u hodu, Združeni odred je u izuzetno kratkom vremenskom roku, za samo 7 dana, formirao jedinice koje su bile spremne preuzeti zadatke. Tako je formiran niz radionica uslužnog karaktera koji su otpočeli radove za građane i vojsku. Združeni odred je polovinom maja otpočeo sa čišćenjem prostora "Tržnice", koja je bila opljačkana i bukvalno uništena. Objekat je revitaliziran, izvršene su nužne opravke i danas u ovom objektu djeluju sljedeće jedinice:

- bravarska,
- limarska,
- električarska,

- automehaničarska,
- vodoinstalaterska,
- stolarsko-gradjevinska,
- tapetarska,
- krojačka,
- firmopisačka,
- obučarska,
- frizerska,
- kuhinja Združenog odreda,

te jedinice ABHO, jedinice transporta, jedinice Prve medicinske pomoći, jedinica Zavoda za zaštitu i jedinica za zaštitu kulturnih dobara, kao i dr.

Useljavanjem u Tržnicu, Združeni odred je formirao Kuhinju i jedinicu administracije.

Pored ovih jedinica Združenom odredu pridružene su jedinice iz sljedećih preduzeća: DGP Hercegovina-Visokogradnja i Gradjevinsko zanatstvo, "Vranica" Mostar, "Instalater" Mostar, "Elektra" Mostar, "Autoprevoz" Mostar, Putnički saobraćaj, "Komos" Mostar, SOKO-servis Mostar, Vulkanizerska radnja i automehaničarska radnja "Autoelektro" Mostar.

Ove jedinice izvršavaju poslove iz domena svoje djelatnosti. Obzirom da je drastično umanjena efikasnost ovih jedinica, jer su ostale bez ljudstva i materijalno-tehničkih sredstava, Združeni odred uvezuje zajednička djelovanja ovih jedinica, gdje je to moguće.

Zadaci koje Združeni odred izvršava uglavnom su zanatske prirode, uz obimne poslove na fizičkoj zaštiti poslovnih prostorija i vojnih objekata. Za 60 dana rata pripadnici Združenog odreda su vojsci isporučili 7.000 punih vreća pijeska, te izvršili čitav njih poslova zanatske prirode.

Danas je Združeni odred osposobljen za izvršavanje svih zadataka, koji se pred njega stave. Ovdje treba istaći da su iscrpljene sve rezerve repro-materijala u gradu, tako da je Odred praktično, zbog nedostatka materijala onemogućen da

izvršava čitav niz zadataka. Prije 15 dana dostavljena je LOGISTICI HVO specifikacija neophodnog alata i repro-materijala. Do danas Odred nije dobio ništa od traženog, te bi bilo nužno intervenisati kod Vlade grada da se ovaj problem razriješi.

3. Rad operativnih grupa Općinskog štaba civilne zaštite

a) Grupa za koordinaciju rada sa mjesnim zajednicama

Naredbom Općinskog štaba civilne zaštite br.04-87/Š-47. od 07.05.1992.godine formirana je radna grupa za koordinaciju i uvezivanje mjesnih zajednica u sistem Civilne zaštite općine. Dopunom Naredbe broj: 190-Š/92. od 20.05.1992.godine kooptirani su novi članovi i sada radna grupa broji šest pripadnika Civilne zaštite. Osnovni zadatak radne grupe po odredbama Naredbe su:

- organizacija i osposobljavanje štabova i jedinica Civilne zaštite mjesnih zajednica, te njihovo uvezivanje sa Općinskim štabom civilne zaštite,

- sprovođenje mjera zaštite i spašavanja ugroženog stanovništva od ratnih dejstava,

- higijensko-epidemiološka zaštita,

- prihvati i zbrinjavanje stanovništva iz ugroženih mjesnih zajednica,

- aktivnosti na ustrojavanju evidencije stanovništva i njihovo snabdijevanje osnovnim živežnim namirnicama,

- pružanje stručne pomoći na organizaciji i oživljavanju rada mjesnih zajednica sa lijeve teritorije rijeke Neretve,

- pružanje pomoći Mjesnim zajednicama u evakuaciji žena i djece i drugi poslovi i zadaci vezani za zaštitu stanovništva.

Pored naprijed navedenih zadataka, radna grupa je izradila niz naredbi u vezi sa mobilizacijom snaga civilne zaštite, raspodjeli i izuzimanju materijalno-tehničkih sredstava civilne zaštite, bilo da su uskladištena u mjesnim zajednicama ili radnim organizacijama.

Po formiranju radne grupe prisutpilo se aktiviranju mjesnih zajednica i za vrlo kratko vrijeme uključeno je u rad petnaest mjesnih zajednica sa ovog gradskog područja i pet mjesnih zajednica sa teritorije lijeve obale Neretve. Tako u Mjesnoj zajednici "Zgoni" organizovano radi Mjesna zajednica "Brankovac", u Mjesnoj zajednici "4.juli" radi Mjesna zajednica "Luka I i II" i Mjesna zajednica "Donja mahala", a u Mjesnoj zajednici "Aleksa Šantić" radi Mjesna zajednica "Carina". U toku su pripreme za aktiviranje i rad mjesnih zajednica Rodoč i Gnojnice.

Za aktiviranje struktura civilne zaštite u mjesnim zajednicama formirano je sedamnaest štabova civilne zaštite sa 111 pripadnika civilne zaštite. Štabovi u mjesnim zajednicama formirali su 56 jedinica sa ukupno 951 pripadnikom. Ukupno mjesne zajednice su angažovale sa 06.06.1992.godine 1.051 pripadnika civilne zaštite.

Štabovi civilne zaštite u mjesnim zajednicama aktivirali su svoje jedinice na raščišćavanju ruševina, prikupljanju i odvođenju smeća, uređenju skloništa i podrumskih prostorija za sklanjanje stanovništva, te aktivnostima u okviru radnih zadataka Općinskog štaba civilne zaštite.

Na planu higijensko-epidemiološke zaštite preduzete su konkretne mjera u saradnji sa stručnom ekipom iz Općinskog štaba civilne zaštite. Skoro u svim mjesnim zajednicama formirane su i ekipe higijensko-epidemiološke zaštite.

Posebna aktivnost štabovi civilne zaštite u mjesnim zajednicama sprovode na planu zbrinjavanja stanovništva iz ratom ugroženih mjesnih zajednica (stanovnici koji su bili prinudjeni napustiti svoje domove). Na tom planu posebno su se angažovale mjesne zajednice gdje je i najveći broj prihvaćenih izbjeglica (MZ Zgoni, 4.juli, 14. februar, Aleksa Šantić) kao i druge mjesne zajednice. Odredjen broj azilanata smješten je u prihvatne centre, a svi su se povezali sa svojim mjesnim zajednicama.

Poseban zadatak Radna grupa je organizovala i izvršila u vezi sa evidencijom gradjana na području svih mjesnih zajednica u cilju organizovanog snabdijevanja živežnih namirnicama. Prema prikupljenim podacima osim centara za zbrinjavanje izbjeglih lica na području mjesnih zajednica utvrđeno je da ima 29.129 stanovnika, od čega 8.093 izbjeglice. Ističemo da je od ukupnog broja 3.828-oro djece.

Radna grupa je po ustrojavanju evidencije stanovništva izvršila raspodjelu 28.300 kg brašna i 1.960 kg makarona. Problem ishrane stanovništva je izuzetno aktuelan.

Pored gore navedenih poslova i zadataka Radna grupa svakodnevno radi na rješavanju niza problema u mjesnim zajednicama (snabdijevanje kruhom, vodom, problemi oko otvaranja prodajnih prostora u mjesnim zajednicama, raščišćavanje ruševina i zaštiti od eventualnog daljnjeg stradanja objekata, uvezivanju mjesnih zajednica sa komandama oružanih snaga u cilju rješavanja zajedničkih problema).

b) Grupa za medicinsku pomoć

U izvještajnom periodu Služba je obavila slijedeće poslove:

- Medicinsko zbrinjavanje unesrećenih u Zaliku. Medicinski nadzor nad zdravstvenim stanjem stanovnika u skloništu Zalik I i II.

- Prikupljanje lijekova i sanitetskog materijala za sklonište Zalik.

- Evakuacija stanovnika Jasenice u Mostar i medicinski nadzor.

- Evakuacija Bolnice Domanovići sa 150 bolesnika u RMC Mostar.

- Suradnja sa Međunarodnim komitetom Crvenog križa iz Geneve - Predstavništvo Mostar na evakuaciji Jasenice i Domanovića.

- Formirali ekipe Prve medicinske pomoći i Higijensko-epidemiološke ekipe na rejonima mjesnih zajednica. Ekipe Prve medicinske pomoći predvode ljekari.

- Intenzivno radili na protiv-epidemijskim mjerama i mjerama dezinfekcije, dezinsekcije i deratizacije u rejonima mjesnih zajednica.

- Neuspio pokušaj evakuacije ranjenika i poginulih sa lijeve strane Neretve u suradnji sa UNPROFOROM i Medjunarodnim komitetom Crvenog križa - Predstavništvo Mostar.

- Napravili specifikaciju neopravdanih lijekova za civilno stanovništvo i tražili putem FAX-e iz Belgije, Francuske i Austrije.

- Napravili operativni program rada u relaciji higijensko-epidemioloških mjera i asanacije i po njemu se radi.

- Mjesnoj zajednici Ilići pomogli u otvaranju i opremanju ambulante za malu hirurgiju, gdje je nosilac aktivnosti hirurg.

- Aktivno učestvovali u prikupljanju lijekova i otvaranju Apoteke na Aveniji.

- U prihvatilištima za izbjeglice vršili sanitarni i zdravstveni nadzor.

- Formirali ambulantu i manje skladište za lijekove u Tržnici. Jedna ekipa medicinara sa prevodiocem radi na trijaži i raspodjeli lijekova civilnom stanovništvu.

- Suradnja sa radom između Općinskog štaba civilne zaštite i Ratnog kriznog štaba Doma zdravlja i Bolnice HVO.

- Zdravstveni nadzor na stanarima Doma penzionera.

c) Grupa za evakuaciju i smještaj
nastradalog stanovništva

U skladu sa nastalom situacijom u gradu i vangradskom području došlo je do neplanskog, neorganizovanog premještanja stanovništva iz ugroženih dijelova općine. Općinski štab civilne zaštite odnosno članovi štaba za evakuaciju i smještaj pristupili su pronalaženju prostora za smještaj iseljenog stanovništva i obezbjedjenje minimalnih uslova smještaja evakuisanog stanovništva, kao što je:

- optimalna snabdjevenost evakuisanog stanovništva neophodnim životnim namirnicama (hranom, odjećom i sl.),

- obezbjedjenje zdravstvene zaštite evakuisanog stanovništva,
- obezbjedjenje radnih aktivnosti evakuisanog stanovništva (dežurstva u skloništu i smještajnom objektu, održavanje čistoće u objektu i dr.).

Jedan od nastalih problema je i pronalaženje prostora za smještaj stanovništva, koji treba da ispunjava uslove za bezbjedan smještaj, a takvih objekata u gradu je sve manje, jer većina objekata koji su imali uslove za smještaj stanovništva i sigurno sklanjanje u vrijeme artiljerijskog napada, što je u provodjenju ove aktivnosti civilne zaštite i najbitnije, uništeno je i nema minimalnih uslova za smještaj.

Prve evakuacije stanovništva bile su sa područja mjesnih zajednica Carina, Rodoč I, Rodoč II, Jasenica i prihvaćeni su u objekte koji su ispunjavali uslove za smještaj i zaštitu (Dom penzionera, Djački dom). Djački dom je prihvatio od 08.04. 1992.godine do današnjeg dana 1.268 izbjeglica, a sada ih ima 550.

Sa nastankom potrebe evakuisanja stanovništva iz mjesnih zajednica Donja Mahala, Luka, Općinski štab civilne zaštite u saradnji sa Upravom dječijih vrtića, prilagodjava dječije vrtiće za smještaj stanovništva i u blizini istih pronalazi podrumске prostorije sigurne za sklanjanje u trenutku napada. Ishrana smještenog stanovništva u dječijim vrtićima organizovana je u saradnji sa Crvenim križom i uz racionalnu ishranu odvija se za ove uslove života zadovoljavajuće.

Najveći problem trenutno je održavanje higijene smještenog stanovništva, zbog nedostatka osnovnih sredstava (deterdženta, sredstava za sanitarije, sapun i dr.). Sanitetske i higijensko-epidemiološke ekipe civilne zaštite redovno obilaze izbjegličke punktove, pružaju potrebnu ljekarsku pomoć i vrše dezinfekciju, dezinsekciju i deratizaciju objekata, na osnovu njihovih izvještaja stanje je zadovoljavajuće. Ekipe civilne zaštite za evakuaciju i smještaj stanovništva redovno obilazi sva atomska skloništa na području grada do kojih je omogućen pristup i na

osnovu ličnog uvida u saradnji sa drugim ekipama civilne zaštite, otklanja ukoliko je u mogućnosti uočene nedostatke. U navedenim skloništima formirane su jedinice civilne zaštite, čiji je zadatak u saradnji sa Općinskim štabom civilne zaštite omogućiti u potpunosti provođenje Naredbe ovog Štaba, a koja se odnosi na pravilno ponašanje, korištenje i održavanje skloništa. Daljne aktivnosti ove ekipe civilne zaštite su stalni nadzor o stanju u navedenim objektima, koordinacija sa institucijama nadležnim za određena pitanja, pronalaznje i pripremanje novih smještajnih kapaciteta i rješavanje drugih problema vezanih za ovu oblast, a koji nastaju u skladu sa razvojem situacije u gradu.

Evakuacija i zbrinjavanje izbjeglica van grada Općinski štab civilne zaštite nije vršio.

d) Grupa za zaštitu od požara

Naredbom Općinskog štaba civilne zaštite Mostar, između ostalih, formirana je i grupa za realizaciju mjera i aktivnosti na planu protivpožarne zaštite na čijem je čelu član Općinskog štaba civilne zaštite Mostar. Pomenutom Naredbom utvrđeni su neposredni zadaci grupe i organizacija PPZ na području grada. Odmah po konstatuisanju grupe prišlo se realizaciji postavljenih zadataka iz Plana zaštite. Nakon temeljitog pregledavanja situacije, a u dogovoru sa nadležnim, kao prioritetan zadatak je neophodnost i hitnost disperzije vatrogasnih vozila, opreme i ljudstva Profesionalne vatrogasne čete i Vatrogasnog društva Mostar, što se pokazalo višestruko ispravan i koristan potez.

U tom cilju sačinjena je Naredba kojom se vozila, oprema i ljudstvo dislociraju na V sektoru u gradu. Ovakvom disperzijom ostvareni su osnovni ciljevi:

- pokriven čitav grad stručnim jedinicama i opremom,
- sačuvano ljudstvo, vozila i oprema,
- omogućena brza intervencija kako gašenja požara, tako i niz drugih, tehničkih aktivnosti (snabdjevanje vodom, razne druge tehničke usluge i sl.), a naročito na ustanovama i

objektima od posebnog interesa i značaja (bolnice i sl.)

Istovremeno se ovom aktivnošću disperzije, prišlo se odmah i konstituisanju vatrogasnih ekipa - jedinica u mjesnim zajednicama za saniranje početnih požara. Tako su formirane vatrogasne jedinice u mjesnim zajednicama:

1. A.Šantić
2. B.Brijeg I
3. Zgoni
4. Strelčevina
5. Rudnik, I
6. Cim
7. Ilići

Članovi grupe su nakon konstituisanja jedinica u mjesnim zajednicama izvršili edukaciju i osposobljavanje istih i utvrdili neposredne zadatke i nosioce obaveza. Uvidom u rad ovih jedinica može se konstatovati:

- Jedinice funkcionišu prema utvrdjenim planovima i postavljenim zadacima,
- Izabrani su komandiri i kuriri,
- Jedinice vrše obilazak svih ulaza i pomažu na preventivnom planu kao i gašenju početnih požara,
- Jedinice vrše obilazak gradjana u rukovanju sredstvima i protivpožarnim aparatima,
- Izvršavaju i druge postavljene zadatke.

U skladu sa datim uslovima i mogućnostima obezbjeđuju se priručna sredstva za gašenje početnih požara - cijevi, aparati, hidranti i sl.

Kao posebni nosioci zaštite od požara, Profesionalna vatrogasna četa Mostar, a prelaskom na ovaj lokalitet i Vatrogasno društvo Mostar, izvršili su sve postavljene zadatke o čemu je sačinjen poseban izvještaj.

U mjesecu maju 1992.godine ukupno su pripadnici ovih jedinica imali 83 intervencije, od čega 69 požarnih intervencija i 14 tehničkih intervencija, na kojima je učestvovalo 455 vatrogasaca i 125 vozila. Na ovim intervencijama ostvareno je ukupno 753 radna sata.

Prelaskom Vatrogasnog društva, uspostavljena je jedinstvena komanda vatrogasnih jedinica koju vrši Profesionalna vatrogasna četa, odnosno njen komandir.

Dosadašnje aktivnosti pokazuju da je u narednom periodu neophodno nastaviti započetu realizaciju mjera utvrdjenih Naredbom, a naročito:

- daljnje osposobljavanje formiranih protivpožarnih jedinica u mjesnim zajednicama,
- obuku gradjanstva,
- osposobljavanje vozila, sredstava i opreme,
- disperziju jednog broja vozila i opreme,
- ostvariti još tješnju saradnju i koordinaciju izmedju jedinica i štabova.

e) Grupa za snabdijevanje

U toku mjeseca aprila izvršena je intervencija za snabdjevanje hranom po ugroženim mjesnim zajednicama (Zalik, Luka I, Luka II, Tekija, Donja Mahala, Drežnica, Goranci, Podvelež i Blagaj), dok je u toku maja vršeno snabdjevanje gradjana interventno sa artiklima do kojih smo došli iz Žitoprometa i hranom koja je ostala neraspoređena u blokiranim područjima za Blagaj i Gubavicu. Za ovaj period preko 350 gradjana prijavilo se za potrebama za najnužniju hranu, od čega 50% se odnosi na malu djecu do dvije godine dana. Takvi gradjani snabdjeveni su sa dječijom hranom i žitaricama pod nazivom Hip ili Milupa, koju smo dobili od karitativnih organizacija.

Za 60 dana nije došla hrana u naš magacin, a da je upućena kao humanitarna pomoć, dok snabdjevanje preko Kriznog štaba putem VELMOS-a je veoma otežano, odnosno nikakvo. Snabdijevanje Štaba i njegovih jedinica vršeno je sa 60 obroka kuhane hrane putem Doma penzionera, zbog čega se za 180 radnika moralo vršiti dopuna u kuhinji civilne zaštite.

Za sve izdate artikle priručnog magazina postoji uredna i vjerodostojna dokumentacija.

Problemi koji su prisutni moraju se sistematski i dugoročno riješiti putem stalnog trebovanja potrebnih roba kako bi se obezbjedila funkcija ove značajne službe, naročito kada je u pitanju kontinuitet rada kuhinje i redovno obezbjedjenje obroka za pripadnike Združenog odreda civilne zaštite.

Posebno ističem iskazanu pomoć i saradnju od strane karitativnih organizacija, koje su iako same ograničene mogućnostima davale ovoj službi izvjesne količine robe iz svojih skladišta, pa smo zahvaljujući tome bili u mogućnosti da izvršimo svoju funkciju, posebno kada su u pitanju djeca do dvije godine dana.

f) Grupa za veze

Od 06.04.1992.godine, odnosno aktiviranja Štaba civilne zaštite u funkciju grada Odjeljenje veze je radilo na uspostavljanju veza Štaba i odgovarajućih subjekata. Veze su uglavnom uspostavljene telefonskim putem.

Nakon uništenja Pošte uspostavljena je radio-amaterska veza, koja se isključivo koristi u humanitarne svrhe.

U saradnji sa Poštom uspostavljen je interni sistem telefonskih veza.

Zbog kvara agregata u Vatrogasnoj četi i redukcije električne energije radio-veza je sve manje u radu.

g) Grupa za opštu službu

Dopunom Naredbe br.190-Š/92. od 20.05.1992.godine formirana je Služba za opšte i operativne poslove Općinskog štaba civilne zaštite Mostar.

Istog dana Služba je počela da funkcioniše u tom smislu što je kompletnu doatadašnju dokumentaciju sredila-arhivirala i otvorila potrebne knjige za kolanje dokumentacije. Uvedeni su kompletni spiskovi pripadnika Općinskog štaba civilne zaštite Mostar i Združenog odreda. Tekući poslovi ažurno se obavljaju. Zaostataka nema zaključno sa danom podnošenja izvještaja.

h) Grupa za dezaktiviranje neeksploziviranih ubojnih sredstava

Dana 01.05.1992.godine formirana je jedinica za uništavanje i dezaktiviranje ubojnih sredstava, pri Združenom odredu civilne zaštite.

Jedinica je počela sa aktivnim radom na iskopavanju neeksploziviranih ubojnih sredstava 14.05.1992.godine na raznim lokalitetima. Od tog perioda do dana 11.06.1992.godine pronadjeno je i iskopano i prebačeno na lokalitet P.K."Vihovići" slijedeća ubojna sredstva:

Neeksplozivirana

VBR (višecijevni bacač raketa)	kom. 14
Topovskih zrna 122 Z	kom. 30
Topovska zrna 155 Z	kom. 2
Minobacačkih granata	kom. 18
Tenkovskih granata	kom. 3

Minobacačke granate koje su eksplozivirale, a zahtjevale su kopanje i vadjenje 35 komada na raznim lokalitetima.

Sva neeksplozivirana sredstva prebačena su na gore navedeni lokalitet, gdje čekaju uništavanje. Kada se odredi lokacija i vrijeme uništavanja potrebno je obezbjediti potrebne količine dodatnih eksploziva (vitezita 20) odredjeni broj kapisla električnih ili kapisla br. 8 sa sporogorečim štapinom.

Sa obzirom na ratne uslove nismo bili u mogućnosti obići sve lokacije gdje su bila ratna dejstva. Pretpostavlja se da ima većih količina neeksploziviranih ubojnih sredstava na

na lokalitetima: Orlac, Vihovići, Rudin, Gornji dio Cima, Ilići, Balinovac, Podhum, Zahum, Donja Mahala, dio Cernice, Šantićeva ulica i drugi lokaliteti.

Po prestanku ratnih dejstava, jedinica će se morati mnogo više angažovati i biće potreban duži period čišćenja terena, jer se pretpostavlja da ima daleko više nego što je pronadjeno.

i) Grupa za PNHBO

Jedinica PNHBO formirana u okviru Združenog odreda civilne zaštite Mostar, svoje zadatke i aktivnosti u ratnim uvjetima izvršavala je planski i organizovano i to:

- Izvršeno je formacijsko postavljanje i kadrovska kompletiranje jedinice,

- izvršeno je obezbjedjenje radnih prostora za laboratorijsku centralnu stanicu sa isturenim stanicama I-Bolnica i 2-Vodovod, Dekontaminacionu stanicu i Kontrolno odjeljenje

- izvršeno je opremanje i osposobljavanje centralnih stanica:

Laboratorija-ANALIZA VODE (organoleptički pregled, stanje kloriranosti vode, analiza na pesticide, odredjivanje soli teških metala, dokazivanje na BOT)

- ANALIZA HRANE (organoliptički pregled, toksikološka analiza)

- RADIOLOŠKA DETEKCIJA POVRĆA (DR-M3)

Izvještavanje: Izvještaji se po zadacima i analizama svakodnevno obrađuju.

Dekontaminaciona stanica- Osposobljena za izvodjenje pojedinačne grupne i skupne dekontaminacije, a opremljena sa priborima, uređajima i sredstvima za dekontaminaciju i dozimetrijsku kontrolu.

- Kontrolno-zaštitna služba i radiološko-kemijska djelatnost (identifikacije i uzorkovanja i utvrđivanja granica i rejona)

- izvodjenje obuke i opremanje borbenih jedinica

Do sada je obučeno 250 boraca pod komandom HVO i TO, te izdato 82 zaštitne maske, 8 pribora LPD i PDLO 19 komada, zaštitnih ogrtača, čitača ličnih dozimetara 3 kom. i 180 kom. ličnih dozimetara zaštitnih kombinezona, kutija sode bikarbone, zavoja...

4. Rad štabova i jedinica u mjesnim zajednicama

Sprovodeći Naredbu Općinskog štaba civilne zaštite, krizni štabovi u mjesnim zajednicama pristupili su aktiviranju štabova, jedinica i povjerenika civilne zaštite, odnosno u onim mjesnim zajednicama, gdje ove strukture nisu funkcionirale, prišlo se formiranju štabova i jedinica civilne zaštite.

Na početku moramo konstatirati, da je najveći dio zadataka u funkciji civilne zaštite izvršen upravo u mjesnim zajednicama.

U kontekstu navedenog, mjesne zajednice su se angažovale na organizaciji cjelokupnog stanovništva na odbrani i zaštiti, pri čemu su štabovi civilne zaštite rukovodili i koordinirali rad jedinica opšte namjene, snabdjevanje stanovništva, provođenje mjera zaštite, a posebno onih koje su imale preventivni karakter, pri čemu su uvezivali sve subjekte u mjesnoj zajednici u onoj mjeri kako su to mogućnosti i situacija dozvoljavali.

Posebno treba istaći rad u mjesnim zajednicama na zbrinjavanju izbjeglica, njihovom smještaju, ishrani, zdravstvenom obezbjeđenju itd.

Mjesne zajednice su po Naredbi Općinskog štaba civilne zaštite izvršile organizacione i tehničke radnje i okončale veliku akciju, s obzirom na uslove, popisa stanovništva sa dosta uspjeha blagovremeno i kvalitetno.

U svim mjesnim zajednicama su formirane ekipe za zdravstvenu obradu stanovništva i pružanje elementarnih medicinskih usluga koje, na opšte zadovoljstvo, zadatak obavljaju stručno i kvalitetno, mada se osjeća nedostatak određenih medikamenata i sanitetskog materijala.

Higijensko-epidemiološka obrada terena je također stalni zadatak mjesnih zajednica i one ga u suradnji sa Zavodom za javno zdravstvo i prisutnih ekipa na područjima mjesnih zajednica dosta dobro obavljaju.

Posebno ističemo da je saradnja mjesnih zajednica sa J.P."KOMOS" stalna i na zavidnoj visini.

Stanovništvo, jedinice i štabovi u mjesnim zajednicama, su se angažovali na svim poslovima oko čišćenja i odvoza smeća, obrušenog materijala, zaštiti podrumskih prostorija, potpunijoj sigurnosti stambeno-poslovnih objekata, obilježavanjem, evidentiranjem i prijavi neeksplozivnih ubojnih sredstava itd.

Medju problemima, kojih ima mnogo, posebno se ističe problem snabdjevanja stanovništva, a naročito izbjeglica sa hranom i drugim artiklima koje, i pored velikog angažiranja nije do danas riješeno.

Pri izvršavanju mnogobrojnih zadataka mjesne zajednice su posebno i prioritarno izvršavale sve zahtjeve vojnih organa i pružale usluge u pogledu zaštite vojnih objekata i sredstava, pri čemu su davale svoj doprinos odbrambenoj komponenti branilaca grada.

5. Zaključne konstatacije

Iz svega konstatiranog, ne pledirajući da dajemo zaključke na osnovu dubljih i analitički obradjenih saznanja i izvršenog posla za 60 dana ratnih dejstava, može se konstatirati sljedeće:

- da je cjelokupni sistem civilne zaštite u početnoj fazi rata bio opterećen sa dosta elemenata nepotpune organiziranosti i nesnalaženja u organizacionom i mobilizacijskom realiziranju postojećih planova civilne zaštite, koji nisu bili radjeni za ovakvu vrstu agresije, pa je ljudski faktor, odnosno izdaja jednog broja kadrova prouzrokovala slabu popunjenost jedinica i štabova civilne zaštite, čime je mobilizacijska gotovost bila umanjena,

- da je Općinski štab civilne zaštite, blagovremeno uvidjajući uočene slabosti, vrlo brzo u hodu izvršio svoju reorganizaciju i formirao operativna tijela za pojedine segmente djelovanja civilne zaštite što se pokazalo dosta uspješno i efikasno,

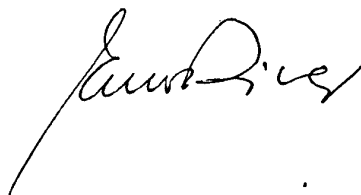
- da je rukovodeća, kordinirajuća, instruktazna, inicijativna i informativna uloga štabova civilne zaštite i pored velikih problema ispoljena blagovremeno i dosta efikasno, što je rezultiralo da su se svi segmenti sistema civilne zaštite vrlo brzo prestrojili i u odnosu na mogućnosti, postignut je zavidni stepen zaštite stanovništva i materijalnih dobara,

- da je Združeni odred civilne zaštite sa svojim jedinicama specijalizovane namjene, iako slabo opremljen i sa vrlo malo materijalno-tehničkih sredstava, sa dosta uspjeha i na vrijeme izvršio sve postavljene zadatke, pri čemu je prioritarno izvršavao zahtjeve vojne komponente, što važi za sve strukture civilne zaštite,

- da su mjesne zajednice, štabovi i jedinice civilne zaštite i pored navedenih slabosti, zahvaljujući spremnosti stanovništva, izvršili sve postavljene zadatke kako kvalitativno, tako i kvantitativno, pa je ukupna zaštitna sposobnost stanovništva podignuta na odgovarajući nivo, čime su posljedice ratnih razaranja svedene na minimum,

- da su evidentirani problemi koji su stalno prisutni i dalje akutni, što je naročito karakteristično za snabdjevanje stanovništva, prevashodno sa hranom, kao i drugim artiklima, zašto se moraju iznaći adekvatna rješenja, što bi rezultiralo podizanjem odbrambenog i zaštitnog mehanizma na još veći nivo.

Na osnovu izloženog u narednom periodu, **predsve** strukture grada, pa i civilne zaštite, gledano kratkoročno, postavlja se kao prioritetan zadatak rad na saniranju nastalih posljedica ratnih dejstava, kako bi se izvršilo raščišćavanje ruševina, uklanjanje objekata sklonih padu, raščišćavanje komunikacija, elementarna opravka svih instalacija, hitne manje opravke stambenog fonda, poslovnog prostora, stavljanje javnih službi u kakvu takvu funkciju grada, provođenje higijensko-epidemioloških mjera, uspostavljanje potpunije sigurnosti građana i njihove imovine, uspostavljanje platnog prometa, zaštita kulturno-istorijskih vrijednosti grada i drugo.

Mostar, lipnja 1992. godine